

- העותרות:
(המבקשות)
1. קו לעובד
 2. מוקד סיוע לעובדים זרים
 3. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 4. רופאים לזכויות אדם
 5. מכון אדווה
 6. עמותת מחויבות לשלום ולצדק חברתי

כולן ע"י ב"כ עוה"ד עודד פלר ו/או יונתן ברמן
ו/או ענת קדרון

ומענן להמצאת כתבי בית-דין:

קו לעובד
רח' י"ל פרץ 17, ת"ד 2319 תל אביב 61022
טל': 052-5349874; פקס: 03-6178417

- נ ג ד -

- המשיבים:
1. ממשלת ישראל
 2. שר הפנים
 3. שר העבודה והרווחה

ע"י ב"כ מפרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-6466590; פקס: 02-6467011

תגובה מטעם המבקשות להודעתם המשלימה של המשיבים

בהתאם להחלטת בית-המשפט הנכבד מיום 13.1.2009, מתכבדות המבקשות להגיב על הודעתם המשלימה של המשיבים מיום 29.12.2008, כדלקמן:

1. ביום 26.11.2008 קבע בית-המשפט הנכבד כי המשיבים ביזו את פסק-הדין שניתן בהליך שבכותרת. בהחלטתו קבע בית-המשפט הנכבד, כי "חרף הזמן הניכר שעמד לרשותם, טרם מילאו המשיבים אחר פסק-דינו של בית-המשפט" (פסקה 6 להחלטה), וכי "רבות מרשויות האכיפה מוסיפות לפעול משל פסק-

הדין בבג"צ 4542/02 מעולם לא ניתן. " (סעיף 7 להחלטה). בית-המשפט הנכבד ציין, כי מסקנות קשות אלה מתחייבות אף מעמדתם של המשיבים כפי שהוצגה בפניו (פסקאות 4, 5 להחלטה), וכי "עיון בתגובות המשיבים מלמד כי ההשקפה לפיה עובד זר שעזב את מעסיקו הוא בבחינת מי ששוהה בישראל שלא כדין, היא נחלת המשיבים גם היום. " (פסקה 5 להחלטה).

2. בהחלטתו סקר בית-המשפט הנכבד את פעולתם של המשיבים לגיבוש הסדרי העסקה חדשים תחת הסדר הכבילה שנפסל, וציין כי אף שהתרשם שהסדרים אלה מהווים "התקדמות בכיוון הנכון", הרי ש"חסרונם הגדול בכך שהם לא פורסמו, הם אינם מיושמים, וכאמור רבות מרשויות האכיפה מוסיפות לפעול משל פסק-הדין בבג"צ 4542/02 מעולם לא ניתן" (פסקה 7 להחלטה). בית-המשפט הנכבד חתם את החלטתו בציינו כי הוא רואה בחומרה את מחדלם זה של המשיבים, והורה להם "לדווח לבית-המשפט, בתוך 30 ימים, כיצד ומתי הם מתכוונים לפרסם את הנהלים להעסקתם של עובדים זרים, ובעקבות כך נחליט איך יימשך הטיפול בבקשה זו. " בית המשפט הורה את המשיבים עוד "להוסיף ולוודא, כבר בימים הקרובים, כי כל רשויות האכיפה הפנימו את משמעותו של פסק הדין בבג"צ 4542/02 ובעיקר את הקביעה כי הסדר הכבילה למעסיק חלף מן העולם. " (פסקה 7 להחלטה).

המשיבים מוסיפים לדבוק בטענותיהם שנדחו

3. למגינת הלב, עיון בהודעתם המשלימה של המשיבים, שהוגשה על-פי הוראת בית-המשפט הנכבד בהחלטתו, מגלה כי אף זו הפעם דבריו החמורים של בית-המשפט הנכבד נפלו על אוזניים ערלות. תחת קיום הוראותיו של בית-המשפט הנכבד בהחלטתו מיום 26.11.2008, בוחרים המשיבים להוסיף ולהתלות בטענותיהם – שנדחו על-ידי בית-המשפט הנכבד בהחלטתו; להוסיף ולדבוק בעמדתם – שנדחתה – ולטעון כי פסק דינו של בית-המשפט הנכבד קוים "באורח מלא" (כך בפסקה 3 להודעה המשלימה); ואף להרהיב עוז ולטעון, כי "תמונת המצב שציירו המבקשים בפני בית-המשפט הנכבד" – לפיה המשיבים אינם מקיימים את פסק-הדין, עמדה אשר בית-המשפט הנכבד אימץ וקבע כי היא מתחייבת אף מעמדתם של המשיבים כפי שהוצגה בפניו – "אינה משקפה את המציאות כהווייתה."

4. אלא שלמרבה האירוניה, דומה כי אם אכן נותר עוד ספק באשר ל"תמונת המצב" אותה "ציירו" המבקשות בפני בית-המשפט הנכבד בדבר בזיונו החמור והנמשך של פסק-דינו – הרי שבהודעתם המשלימה של המשיבים יש כדי להסיר את אחרון הספקות. הפוך והפוך בהודעתם המשלימה של המשיבים ולא תמצא בדל התייחסות להוראת בית-המשפט הנכבד למשיבים לוודא "כבר בימים הקרובים" כי "כל רשויות האכיפה הפנימו את משמעותו של פסק-הדין... ואת הקביעה, כי הסדר הכבילה למעסיק חלף מן העולם" – התעלמות שאין להבינה אלא כאומרת שהוראה זו לא קוימה. הפוך והפוך בהודעתם המשלימה של המשיבים ולא תמצא שמץ של התחייבות למסגרת זמנים מחייבת כלשהי ליישום שיטות ההעסקה החדשות (ואפילו, יש לומר, חזרה בלתי מצטדקת מהתחייבויות למסגרות זמנים עליהן הוצהר בכתבי הטענות הקודמים של המשיבים), וכל זאת בחלוף קרוב לשלוש שנים מעת שניתן פסק-הדין שקבע, כי על המשיבים ליישם שיטות אלה בתוך שישה חודשים.

5. בהתנהלותם כופים המשיבים על המבקשות, ואף על בית-המשפט הנכבד, סיטואציה בלתי סבירה ובלתי הגונה של התדיינות עקרה בשאלות שהוכרעו זה מכבר, רק משום שדעתם אינם נוחה מהחובות אותן הטיל עליהם בית-המשפט הנכבד בפסק-דינו ובהחלטתו מיום 26.11.2008. הודעתם המשלימה של המשיבים מלמדת כי הם אינם משגיחים בעובדות היסודיות הניצבות בבסיס התדיינות זו – ובראשן העובדה שלפני קרוב לשלוש שנים **ניתן פסק-דין שקיבל את עתירתן של המבקשות**, והעובדה שבית-המשפט הנכבד קבע במפורש, בהחלטתו מיום 26.11.2008, **כי המשיבים לא קיימו את חובותיהם על-פי פסק-הדין**. כך, כשהם מתעלמים במפגיע מכל אלה, נוטלים לעצמם המשיבים חירות לשוב ולהתלות בכל אותן טענות, מסדר עובדתי ונורמטיבי כאחד, שנדחו שוב ושוב בידי בית-המשפט הנכבד. למעשה, עיון בהודעה המשלימה מגלה, למרבה ההשתאות, כי כל שהמשיבים בחרו למסור לערכאה השיפוטית העליונה בישראל, לאחר שזו קבעה כי ביזו באורח חמור צו שיפוטי – הוא כי הם כופרים בקביעה זו.

6. כך למשל, כבר בפתח הודעתם המשלימה חוזרים המשיבים על טענתם (ר' פסקה 13 לתגובת המשיבים לבקשה לפי פקודת בזיון בית-המשפט מיום 6.11.2008, שהוגשה עובר לדיון ועובר להחלטת בית-המשפט הנכבד), ולפיה מאז שניתן פסק-דינו של בית-המשפט הנכבד "לא מוטבע עוד בדרכונו של עובד המגיע לעבודה בישראל שם המעסיק", וכי "בכך קיימו המשיבים את הוראתו העיקרית של בית המשפט הנכבד בפסק הדין" (פסקה 5 להודעה המשלימה, ההדגשה הוספה). המדובר בטענה כה מופרכת, ובסוגיה כה אזוטרית, עד כי בית-המשפט הנכבד אפילו לא ראה להתייחס אליה בהחלטתו. כפי שציינו המבקשות בתגובתן מיום 12.11.2008 (אף היא עובר לדיון ולהחלטה), אי ציון שם המעסיק ברישיון הישיבה שניתן לעובד **אינו יותר משינוי קוסמטי**, שכן מהגר העבודה עודו כבול למעסיקו בכל מובן פסול אותו אסר בית-המשפט הנכבד בפסק-דינו, ואין כל שוני בין מצב הדברים הנוכחי למצב הדברים ששרר עובר למתן פסק-הדין. ההבדל היחיד הוא שכעת הכבילה למעסיק אינה מצוינת באשרה, אלא רק במחשבי משרד הפנים ומשרד התמ"ת. המשיבים, כמסתבר, מבקשים לשכנע, כי כל שבית-המשפט הנכבד הורה עליו בפסק-דינו הוא חיובם לערוך שינוי צורני של מדבקת האשרה המודבקת בדרכונו של העובד – טענה המבטאת קריאה רדודה, אם לא מיתממת ממש, של פסק-הדין. אין אלא להתפלא, כי משקבע בית-המשפט הנכבד כי המשיבים לא קיימו את פסק-הדין, ולא שעה לטענתם חסרת היסוד ונעדרת החשיבות הזו, מה טעם מצאו הם בהעלאתה החוזרת.

7. טענה נוספת בה מוסיפים המשיבים לדבוק **חרף דחייתה בידי בית-המשפט הנכבד בפסק-דינו ובהחלטתו מיום 26.11.2008** היא הטענה כי ב"נוהל מעבר ממעסיק למעסיק" – נוהל המאפשר, בנסיבות מסוימות, מעבר מהגרי עבודה בין מעסיקים – יש כדי לרפא את פגמיו של הסדר הכבילה, שנפסל על-ידי בית-המשפט הנכבד. בתגובתם מיום 6.11.2008 וכן בכתבי טענות קודמים מטעמם טענו המשיבים, כי נוהל זה מופעל בגרסה "מרוככת" עד לכניסתם לתוקף של הסדרי ההעסקה החדשים, וכי על-פי מדיניות "רכה" זו, ניתנת למהגרי עבודה שהות בת 90 ימים (תחת 60 הימים הקבועים בנוהל מעבר ממעסיק למעסיק) להסדיר את מעמדם מיום בו הסתיימו יחסי עבודתם עם מעסיקיהם הרשומים. כפי שציינו המבקשות בתגובתן מיום 12.11.2008, בטענה זו אין כל ממש, שכן לבד מהעובדה שלא הופצו כל נוהלי עבודה או הנחיות מנהליות ללשכות משרד הפנים המטפלות בבקשות של מהגרי עבודה להחליף מעסיקים בדבר אותה מדיניות "רכה", הרי שממילא **מדיניות זו כלל אינה שונה באורח מהותי מהמדיניות הקבועה בנוהל מעבר ממעסיק למעסיק שנפסל** (נוהל מעבר ממעסיק למעסיק קובע כי מהגר עבודה יכול לפנות למשרד הפנים בתוך 30

ימים מעת שאיבד את מקום עבודתו ולקבל רישיון ישיבה מסוג ב/2 למשך 30 ימים, וכי במקרים מסוימים יוכל לקבל רישיון ישיבה שני מסוג ב/2 למשך 30 ימים נוספים).

8. בהחלטתו מיום 26.11.2008 לא שעה בית-המשפט הנכבד לטענתם זו של המשיבים, וקבע, כי המשיבים לא קיימו את פסק-הדין. בכך גילה בית-המשפט הנכבד דעתו מפורשות שב"מדיניות הרכה" לה טענו המשיבים אין כדי לקיים את הוראת פסק-הדין בדבר הימנעות מהתניית רישיון ישיבתו של מהגר העבודה בעבודה עבור מעסיק ספציפי. כעת, מבקשים המשיבים לשוב ולהציג בפני בית-המשפט הנכבד את אותה טענה **שנדחתה**, להחליף בחפזון את מחלצותיה, ולהציגה בחגיגות בפני בית-המשפט הנכבד כ"רביזיה", לא פחות, המקיימת את הוראות פסק-הדין. אלא שעיון בנוהל ה"חלופי" שקבעו המשיבים (נספח **מש/1** להודעה המשלימה) מגלה עד מהרה את תכנה של אותה "רביזיה": לנוהל מעבר ממעסיק למעסיק ניתן שם חדש, "נוהל לעדכון מקום העבודה לעובדים זרים", הוספה לו פסקת פתיחה המתייחסת לפסק-דינו של בית-המשפט הנכבד בבג"ץ 4542/02, **ואילו מרבית הוראותיו הקודמות של נוהל מעבר ממעסיק למעסיק נותרו ללא כל שינוי מהותי**, זולת הכנסת סעיף המנסח באופן מפורש יותר את כלל "90 הימים". לשם השוואה, מצורף העתק נוהל מעבר ממעסיק למעסיק ("נוהל לעדכון מקום העבודה לעובדים זרים" צורף להודעה המשלימה מטעם המשיבים כנספח **מש/1**).

נוהל מעבר ממעסיק למעסיק מצורף ומסומן **מב/1**.

9. יש להצר על הצורך לשוב ולהידרש לטענות שנדחו על ידי בית-המשפט הנכבד עוד בפסק-דינו מלפני קרוב לשלוש שנים, אשר מסרבנות ומאריכות את הדיון בהליך זה ללא כל הצדקה, ולכן ייאמרו בקיצור נמרץ אך הדברים הבאים: כפי שציינו המבקשות עוד בתגובתן מיום 12.11.2008, פסק-דינו של בית-המשפט הנכבד לא קבע, כי על המשיבים "לרכך" את מדיניותם או "להגמיש" את נוהל מעבר ממעסיק למעסיק. בית-המשפט הנכבד הורה למשיבים דבר אחר בתכלית: **להימנע כליל מהתניית רישיונות ישיבתם של מהגרי עבודה בתנאי בדבר עבודה עבור מעסיק ספציפי**. הודעתם המשלימה של המשיבים מלמדת כי לגבי דידם, פסק-דינו של בית-המשפט הנכבד קבע רק דבר אחד – תקופת 60 הימים בנוהל מעבר ממעסיק למעסיק היא קצרה מדי, ועל כן יש להאריכה. לא זו קביעתו של פסק-הדין.

10. נשוב ונזכיר: בית-המשפט הנכבד דחה מכל וכל את טענתם של המשיבים ולפיה בנוהל מעבר ממעסיק למעסיק יש כדי לרפא את הפגמים הקשים שדבקו בהסדר הכבילה. **בית-המשפט הנכבד מצא, כי נוהל מעבר ממעסיק למעסיק אינו ממעט באורח משמעותי מן הכוח העודף שבידי המעסיק, וכי הוא מעגן מבנה נורמטיבי בלתי קביל בשיטת משפטנו**. המשיבים כמו מבקשים להחזירנו אחורה בזמן, ואגב כך לשוב ולהישמע באותן הטענות שנטענו על ידם לפני שש שנים, עת הוגשה עתירתן של המבקשות לבית-המשפט הנכבד. כזכור, למן ראשית הדרך טענו המשיבים, כי הסדר הכבילה אינו הסדר פוגעני ופסול משום שקיים נוהל המאפשר מעבר בין מעסיקים. אלא שטענה זו נדחתה מכל וכל בפסק-הדין. המשיבים, בפשטות, ממאנים להכיר בכך.

11. תחת הכותרת המפורשת – "היש בכוחו של נוהל מעבר ממעסיק למעסיק כדי לאיין את פגיעת הסדר הכבילה בזכויות יסוד?" – עמד בית-המשפט הנכבד בהרחבה (ר' פסקאות 42-43 לפסק-הדין) על הטעמים שחייבו להשיב על שאלה זו בשלילה. כזכור, גם אז הכיר בית-המשפט הנכבד בכוחו של הנוהל לאפשר, בנסיבות מסוימות, מעבר עובדים בין מעסיקים, אולם קבע כי חרף כך, דעתו הנחרצת הינה ש"אין בכוחו של נוהל זה כדי לאיין את פגיעת הסדר הכבילה בזכויות יסוד." (פסקה 42 לפסק-הדין). בית-המשפט הנכבד הסביר כי הטעם המרכזי המוביל למסקנה זו הוא כי המבנה הנורמטיבי שיצרו המשיבים באמצעות נוהל מעבר ממעסיק למעסיק הנו מבנה נורמטיבי בלתי קביל. בהתבססו על פסיקתו הקודמת של בית-המשפט הנכבד בפרשת רמת"א (בג"ץ 8111/96, 922/97 הסתדרות העובדים החדשה נ' התעשייה האווירית לישראל בע"מ, פ"ד נח(6) 481 (2004)), שצוטטה בהרחבה בפסק-הדין, הסביר בית-המשפט הנכבד כי "הנחת היסוד הגלומה במבנה הנורמטיבי הנוצר בעטיו של הסדר הכבילה למעסיק, מבנה נורמטיבי שממנו הנוהל אינו משנה – הוא כי המעסיק רשאי להחזיק בעובדו, תוך שהאחרון רשאי, בנסיבות מסוימות בלבד, להשתחרר כדין מחוזה העבודה עמו", וציין כי "מבנה נורמטיבי מעין זה אינו מתיישב עם מעמדן החוקתי של הזכות לחירות, לכבוד אנושי, לאוטונומיה ולחופש פעולה." בית-המשפט הנכבד חתם את מסקנתו בהצהרה המפורשת שלפיה "נוהל מעבר ממעסיק למעסיק מתיימר להפוך זכויות-יסוד שקנה לו היחיד – כל יחיד – סוגיה 'מנהלית' לפקידים לענות בה", וכי "מתוך שמתיימר הוא לעשות את שלא ניתן לעשות – ולכל הפחות, בשיטת-משפט חוקתית המעלה על נס את זכויותיו של הפרט – נדע גם כי אין בו, בניגוד לטענת המשיבים, כדי לאיין את פגיעת הסדר הכבילה למעסיק בזכויות-יסוד." (ההדגשה הוספה). לכן, אף אם בנוסחו הנוכחי של נוהל מעבר ממעסיק למעסיק יש כדי להקל על מהגרי עבודה לעבור בין מעסיקים בהשוואה לנוסח הקודם (וכאמור – המבקשות חולקות על כך), הרי שאין בכך כדי להעלות או להוריד, משום שלא זו הייתה הוראתו של בית-המשפט הנכבד בפסק-דינו.

12. לא למותר יהיה להוסיף ולהזכיר, כי אף לגישתם של המשיבים כפי שהוצגה בפני בית-המשפט הנכבד בהליך אחר, קיצו של הסדר הכבילה כרוך בקשר בל יינתק ביישומן של שיטות ההעסקה החדשות, המאפשרות חופש מעבר בין מעסיקים ולשכות, ובביטולה של השיטה הנוכחית. כך טענו המשיבים בפני בית-המשפט הנכבד במענה לעתירות בבג"ץ 4957/07, 5478/07, 5544/07, 6504/07, 6691/07 אתיעוז ואח' נ' משרד התמ"ת, פסק-דין מיום 27.1.2008, שתקפו את שיטת ההעסקה החדשה בתחום הסיעוד. ואכן, בית-המשפט הנכבד מצא, כי "על פי הנוהל, העובדים הזרים יהיו חופשיים לעבור בין מעסיקים ובין הלשכות הפרטיות ובכך עתיד לבוא קץ להסדר הכבילה." (פסקה 4 לפסק-הדין).

התייחסות המשיבים לפנייתן בכתב של המבקשות מיום 8.12.2008

13. בהודעתם המשלימה התייחסו המשיבים לפנייה בכתב של המבקשות מיום 8.12.2008, שנשלחה לאחר שניתנה החלטתו של בית-המשפט הנכבד בבקשה לפי פקודת בזיון בית-המשפט. המשיבים ציינו, כי פנייה זו עסקה במקרים בהם המבקשות טענו כי משרד הפנים לא פעל בהתאם להנחיה בדבר 90 הימים, ובהמשך הדברים ביקשו להראות כי הנחיה זו לא הופרה במקרים אותן ציינו המבקשות.

14. בפתח הדברים יצוין כי תמוהה בחירתם של המשיבים שלא לצרף לעיונו של בית-המשפט הנכבד העתק מן הפניה אליה בחרו להתייחס בהודעתם המשלימה על-גבי שני עמודים תמימים, ותמוהה עוד יותר בחירתם שלא להשיב לפניה בכתב ישירות למבקשות, כי אם לראשונה במסגרת הודעתם המשלימה לבית-המשפט הנכבד. פנייתן זו של המבקשות עסקה במספר נושאים כלליים בקשר עם פסק-דינו של בית-המשפט הנכבד והחלטתו מיום 26.11.2008, וצורפו לה כדוגמאות מספר מקרים קונקרטיים. בהודעתם המשלימה בחרו המשיבים, וטעמיהם עמם, להתייחס בהרחבה יתירה לאותם מקרים קונקרטיים שצוינו בפניה (תוך התעלמות מוחלטת מהסוגית הכלליות שהועלו בה), באופן שמקשה שלא לראות באותה התייחסות ארכנית למקרים שציינו המבקשות ניסיון להסיח את הדעת ואת הדיון מהתנהלותם החמורה של המשיבים, הניצבת במרכזו של הליך זה. המבקשות אינן רואות מה מקום יש לעניינים פרטניים אלה בהתדיינות בפני בית-המשפט הנכבד, ודאי בהליך לפי פקודת בזיון בית-משפט, שבמרכזו פסק-דין עקרוני שלא עסק בענייניו הקונקרטי של מאן דהוא. כך או כך, לנוכח הודעתם המשלימה של המשיבים המבקשות אינן רואות מנוס מלהשיב על הדברים, אף אם למעלה מן הצורך, ותעשנה כן בקיצור רב ככל הניתן.

15. בפתח הדברים יש להדגיש, כי פנייתן של המבקשות מיום 8.12.2008 כלל לא עסקה באי אכיפתה, כביכול, של הנחית 90 הימים (כאמור – המבקשות ממילא אינן סבורות שבהנחיה זו יש כדי לקיים את חובות המשיבים על-פי פסק-הדין), כי אם לכל הצעדים שהמבקשות סבורות שנקיטתם מתחייבת מהחלטת בית-המשפט הנכבד כי המשיבים לא קיימו את פסק-הדין. יצוין כי פניה זו נשלחה לאחר שלמבקשות הסתבר, להוותן, כי תגובתם בפועל של המשיבים להחלטתו החריפה של בית-המשפט הנכבד מיום 26.11.2008 היתה לא אחרת מגל מעצרים, גירושים, ופשיטות של משטרת ההגירה על מקומות מגורים של מהגרי עבודה, במסגרתם נעצרו וככל הנראה אף גורשו מהגרי עבודה רבים, בעיקר בתחום הסיעוד, שאיבדו את מעמדם בעטיו של הסדר הכבילה – הכל בניגוד בוטה להתחייבות המשיבים להקים מאגר לעובדים שאיבדו את רישיון ישיבתם, לרשום מהגרי עבודה במאגר זה ולאפשר להם להסדיר את מעמדם, כחלק מיישומה של השיטה החדשה בתחום הסיעוד (ר' בפסקה 28 לתגובת המשיבים מיום 6.11.2008), וחרף הוראתיו המפורשות של בית המשפט הנכבד למשיבים "להוסיף ולוודא, כבר בימים הקרובים, כי כל רשויות האכיפה הפנימו את משמעותו של פסק הדין בבג"צ 4542/02 ובעיקר את הקביעה כי הסדר הכבילה למעסיק חלף מן העולם". (פסקה 7 להחלטה). בפנייתן הביעו המבקשות את מחאתן על צעדים אלה, ופירטו את מכלול הצעדים שהן סבורות כי נקיטתם מתבקשת לאור החלטת בית-המשפט הנכבד – לרבות יישומן לאלתר של שיטות ההעסקה החדשות בכל הענפים, הפסקת מדיניות המעצר והגירוש של מהגרי עבודה קורבנות הסדר הכבילה והקמת מאגר לעובדים ללא מעסיק, בהתאם להתחייבות המשיבים בפני בית-המשפט הנכבד, ועוד.

העתק מפניית המבקשות מיום 8.12.2008 מצורף ומסומן מב/2.

16. יודגש, כי המקרים שצוינו בבקשה כלל לא הובאו כדוגמאות לנסיבות בהן משרד הפנים הפר את ההנחיה בדבר 90 הימים, אלא כדוגמאות להפרתה של הנחיה אחרת, העוסקת בעניין אחר - ההנחיה להימנע ממעצר ומגירוש מהגרי עבודה ששוהים פחות משנה בישראל, שניתנה על רקע התופעה החמורה הידועה בכינוי "פלינג ויזה", ואשר אמורה להימנע עת ייושם ההסדר החדש בתחום הסיעוד כמצות פסק-הדין. בקיצור נמרץ: "פלינג ויזה" הוא מונח הבא לתאר את תופעת הבאתם של מהגרי עבודה לישראל רק על-מנת לגבות

מהם אלפי דולרים כ"דמי תיווך", ללא כוונה אמיתית להעסיקם כאן. תופעה חמורה זו, תוצאת התמריץ הכלכלי הטמון בעצם הבאת מהגרי עבודה לישראל וכשליה של השיטה הנוכחית, הביאה להצפת השוק באלפי מהגרי עבודה שבאו לישראל כדין אך התחוור להם כי רומו וכי אין להם מעסיק. כתוצאה מהסדר הכבילה, עובדים אלה הופכים שלא בטובתם, ומבלי שביצעו כל פעולה רצונית, "שוהים שלא כדין" כבר מרגע הגעתם, וחשופים למעצר וגירוש. על רקע זה, ועל מנת לאפשר את השמתם בעבודה של עובדים השוהים בישראל ממילא תחת הבאת נוספים, החליט משרד הפנים שלא לעצור ולגרש עובדים השוהים בישראל פחות משנה.

17. המקרים שצוינו בפנייה הנם מקרים של מהגרי עבודה שהובאו לישראל לפני חודשים ספורים בלבד, נעצרו והנם מועמדים לגירוש (או שכבר גורשו), או שמשרד הפנים סירב להסדיר את מעמדם, בניגוד להתחייבותו וללא כל קשר להנחיה בדבר 90 הימים, שכאמור אינה מעלה ואינה מורידה דבר. עניינם של עובדים אלה – שאחד מהם, קורבן "פליינג ויזה", התבקש לצאת את ישראל ארבעה חודשים בלבד לאחר שבא אליה כדין – ממחיש היטב את פתולוגית "הדלת המסתובבת", ואת הדחיפות שביישום שיטת ההעסקה החדשה. יצוין, למעלה מן הצורך, כי נתונים שכאלה התבקשו מהמבקשות אף על-ידי נציגי המשיבים. כך, למשל, ביקש מנהל האגף לזרים במשרד הפנים, מר יוסי אדלשטיין, בישיבה האחרונה של וועדת עובדים זרים בכנסת מגב' סיגל רוזן, נציגת המבקשת 2 – מוקד סיוע לעובדים זרים:

"היו"ר רן כהן:

נושא מאגר העובדים הזרים שנמצאים בארץ, כדי שיעברו מאדם סיעודי אחד לאדם סיעודי אחר, המאגר הזה קיים? **קיבלתי מידע שהיום מגורשים מהארץ עובדים שנמצאים בארץ פחות משנה. למה מגרשים אותם?**

...

יוסי אדלשטיין:

אני לא אוהב לעבוד עם שמועות. שיביאו מספר דרכון של אחד שנמצא בארץ פחות משנה והוא **עומד לטוס היום.**

...

סיגל רוזן:

אין לי מספר דרכון, יש לי מספרי עצור. יושבים בכלא ומגורשים מהארץ אנשים ששהו בארץ פחות משנה.

...

יוסי אדלשטיין:

גם מי שלא האריך כדין, **פחות משנה לא מגרשים.**

היו"ר רן כהן:

אני מאוד מבקש, סיגל, מאחר שאני אוהב להיות מדויק בדברים האלה, אם יש לכם מידע על אנשים שגורשו, אפילו דוגמה אחת או שתיים תעבירי אליי וליוסי אדלשטיין."

העתק העמודים הרלוונטיים משיבת ועדת עובדים זרים בכנסת מיום 16.12.2008 מצורף ומסומן **מב/3**.

18. בפנייתן עמדו המבקשות עוד על הצורך להנחות פרקליטים – בעיקר בפרקליטויות המחוז – בדבר העמדה אותה יש להציג בפני בתי המשפט בעניינם של מהגרי עבודה שאיבדו את מעמדם בעטיו של הסדר הכבילה, ואשר מתחייבת מפסק-דינו של בית-המשפט הנכבד ומהחלטתו מיום 26.11.2008. המבקשות ציינו, כדוגמא, ערעור של מהגרת עבודה התלוי ועומד בפני המשפט הנכבד (עע"ם 8420/08 סריאני הינטיגלה מדינאגי נ' משרד הפנים). כאמור, למבקשות אין עניין להכנס בגדרי תגובה זו לנבכי עובדותיו של הליך אחר שעודו תלוי ועומד, ותבקשנה אך להדגיש כי מקרה זה – מקרה של מהגרת עבודה שאיבדה את רישיון ישיבתה בעטיו של הסדר הכבילה לאחר שהתפטרה מעבודה בתנאים קשים-מכל – הובא כדוגמא לאחר שבית-המשפט הנכבד קבע בהחלטתו מיום 21.11.2008 (כב' השופטת ארבל), כי "המבקשת הניחה את דעתה כי סיכויי הערעור שהגישה אינם מבוטלים, וזאת לאור השאלה המתעוררת בדבר מידת יישום הקביעה בבג"ץ קו לעובד בהחלטה לגרשה". (פסקה 7 להחלטה, ההדגשה הוספה).

19. יושם אל לב עוד, כי המשיבים בחרו לסכור פיהם מים באשר לכל טענותיהן האחרות של המבקשות, והלא הן עיקר הפנייה, בנוגע לגל המעצרים והגירושים האחרון, הפרת הצהרת המשיבים בפני בית-המשפט הנכבד לאפשר לעובדים בתחום הסיעוד שאיבדו את רישיון ישיבתם להסדיר את מעמדם באמצעות הרשמה במאגר עד לסוף חודש ינואר 2009 (ר' פסקה 28 לתגובת המשיבים מיום 6.11.2008) והחובה לפעול להטעמת הדין ככל שהוא מתייחס לחירות לעבור בין מעסיקים בקרב הרשויות – כמצוות בית-המשפט הנכבד.

היעדר התחייבות למסגרות זמנים מחייבות כלשהן ליישום שיטות ההעסקה החדשות

20. כפי שפורט בבקשת לפי פקודת בזיון בית-המשפט, תחילתו של הסדר ההעסקה החדש בענף הסיעוד נדחתה אינספור פעמים, תוך בזיונו הנמשך של פסק-הדין. כזכור, בתגובתם מיום 6.11.2008 הצהירו המשיבים כי "בשלושת השבועות הקרובים" יושלם רישומם של מהגרי עבודה ומעסיקיהם בלשכות פרטיות, וכי שיטת ההעסקה החדשה בכללותה – הכוללת אף הקמת מאגר לעובדים שאינם מועסקים – תיישם עד לסוף חודש ינואר 2009. בתגובתם חזרו בהם המשיבים מהתחייבותם למועד זה, וכעת הם טוענים כי הם "מעריכים" שישלימו את יישום השיטה "בחודשים הקרובים", תוך הימנעות מציון מועד קונקרטי (פסקה 29 להודעה המשלימה). המשיבים אף אינם טורחים לציין עוד, כי בניגוד לאמור בנספח **מש/4** להודעתם המשלימה, לפיה מועד השלמת רישום המעסיקים והעובדים בלשכות הוא 15.1.2009, עיון באתר משרד התמ"ת מגלה כי מועד זה נדחה – שוב – בלמעלה משלושה חודשים, עד ליום 30.4.2009.

21. תמונת הדברים אינה שונה אף ביחס לענף החקלאות. לשווא חיפשו המבקשות אחר הצהרה מחייבת כלשהי מצד המשיבים, המתייחסת ליישומה של שיטת ההעסקה החדשה בתחום החקלאות. אלא שכפי המתברר, כל שהמשיבים נכונים להצהיר בפני בית-המשפט הנכבד, לאחר שזה מצא כי ביזו את פסק-הדין שקבע כי עליהם להוציא אל הפועל שיטת העסקה חדשה בחקלאות בתוך שישה חודשים, הוא כי החליטו "לשוב

ולפעול" ליישומה של השיטה החדשה בענף החקלאות "במהלך החודשים הקרובים", וכי הוכנה "הצעת החלטה" (אף היא לא צורפה להודעה המשלימה מטעם עלום כלשהו), שטרם קיבלה את אישור הממשלה, הקובעת כי השיטה החדשה תיושם עד לחודש **יוני 2009**. התחייבויות עמומות אלה הן כל שהמשיבים נכונים להצהיר באשר ליישומה של שיטת העסקה שעל-פי פסק-הדין וההחלטה שניתנה בבקשתם היחידה של המשיבים להארכת מועד, **אמורה הייתה להיכנס לתוקף לפני קרוב לשנתיים (בחודש מרץ 2007)**.

22. לבסוף, ואם לא די בכל אלה, עיון בהודעה המשלימה מלמד, כי **המשיבים החליטו שלא לכלול בה כל התייחסות לביטול הכבילה וליישומה של שיטת העסקה חדשה בענף התעשייה**. כפי שציינו המבקשות בתגובתן מיום 12.11.2008, תחת קיום הצו שניתן על ידי בית המשפט הנכבד ביחס לענף זה, החליטו המשיבים – על בסיס קריאתם הגמישה של צווים שיפוטיים – ליישם מה שמכונה בפייהם "פתרון מעשי" להסדר הכבילה: לתת יותר היתרים בענף זה ולחייב מעסיקים בתשלום שכר גבוה (פסקאות 56-57 לתגובת המשיבים מיום 6.11.2008). בכך גילו המשיבים דעתם באופן שאין ברור ממנו, שאין בכוונתם לקיים את הצו המוחלט שנתן בית-משפט נכבד זה. כפי שציינו המבקשות בתגובתן מיום 12.11.2008, המבקשות אינן מלינות על החלטותיהם של המשיבים לתת יותר היתרי העסקה למעסיקים או לחייבם בתשלום שכר גבוה לעובדיהם, אולם מובן כי החלטות אלה אינן ממעות מחובתם של המשיבים לקיים את פסק-דינו של בית-המשפט הנכבד. בית-המשפט הנכבד הורה למשיבים לחדול מהתניית רישיונות ישיבתם של מהגרי עבודה בעבודה עבור מעסיק ספציפי, ולגבש הסדר העסקה תחת הסדר זה. תשובת המשיבים לכך, בה הם מוסיפים לדבוק חרף החלטתו של בית-המשפט הנכבד, היא שאין בכוונתם לעשות כן, אלא משהו אחר בתכלית, וזאת משום שלדעתם הסובייקטיבית אין צורך בקיום הצו.

סוף דבר

23. דומה כי כל שניתן היה להיכתב על התנהגותם השערורייתית של המשיבים בהליך זה – פגיעתה הקשה בציבור מהגרי העבודה, השלכותיה ההרסניות על שלטון החוק – כבר נכתב. קרוב לשלוש שנים חלפו מאז פסק בית-המשפט הנכבד כי המשיבים השליטו על ציבור מהגרי עבודה הסדר כה מקולקל ופסול, עד כי הביא ליצירתה של "מעין-עבדת בגרסה מודרנית", וכי עליהם לבטלו ולתת הסדרי העסקה חדשים תחתיו, אך הסדר זה עודו נוהג משל דבר לא ארע, שיטות ההעסקה החדשות אינן מיושמות, וכל שהמשיבים נכונים להציע, **לאחר שנקבע כי ביזו את פסק-הדין**, הוא הצהרות עמומות ובלתי מחייבות אודות כוונתם להוציא אל הפועל את שיטות ההעסקה החדשות במועד עתידי כלשהו.

24. שלטון החוק, וקיום פסקי דין של בתי-המשפט, הוא אינטרס משותף לכל הצדדים להליך זה. הוא אינטרס ראשון במעלה של המשיבים, באשר מבלעדיו נשמטת התשתית לרקמת החיים המשותפת של כולנו, ולאמנה חברתית המבוססת על שלטון החוק ועל שוויון בפני החוק. נזקיה של הפגיעה בשלטון החוק – תוצאות מחדלם של המשיבים לקיים את פסק-דינו של בית-המשפט הנכבד – וסירובם הנמשך ועז המצח לקבל על עצמם את מרותו של הדין, חמורים לאין שיעור מכל "נזק" שהמשיבים סבורים, הגם שלא בצדק, שכרוך בשינוי שיטת העסקתם של מהגרי עבודה בישראל, כמצוות פסק-הדין. עיוורונם של המשיבים למושכל בסיסי זה חמור ומצער. קשיות עורפם של המשיבים, והזלזול המופגן בהחלטותיה של הערכאה

השיפוטית העליונה בישראל צריכים לטרוד את מנוחתנו של כל מי ששלטון החוק בישראל יקר ללבו, ולא רק את המבקשות או את ציבור מהגרי העבודה אותו הן מייצגות בהליך זה.

25. אשר על כן, מתבקש בית-המשפט הנכבד לכפות את המשיבים לציית לפסק-דינו. כמו כן, מתבקש בית-המשפט הנכבד לפסוק את הוצאותיהן של המבקשות בהליך זה, תוך מתן משקל משמעותי להתנהגותם של המשיבים שהובילה להתדיינות זו ולהתנהגותם אף במהלכה. בפרט מתבקש בית-המשפט הנכבד ליתן דעתו לעצם הצורך שכפו המשיבים על המבקשות להגיש את הבקשה לפי פקודת בזיון בית-המשפט, צורך שאומת בהחלטתו החמורה של בית-המשפט הנכבד מיום 26.11.2008, ולהתמשכותו שלא לצורך של הליך זה, אך ורק משום סירובם של המשיבים לציית לפסק-הדין.

עודד פלר

עודד פלר, עו"ד

ב"כ המבקשות

18.1.2009